

Slovensko potrebuje plán na oživenie ekonomiky a ozdravenie verejných financií

Pandémia koronavírusu spôsobuje hlboký prepád ekonomiky a nárast deficitu verejných financií aj verejného dlhu na rekordné úrovne. Prudké zhoršenie situácie vyvoláva akútnu potrebu vypracovať a realizovať plán na posilnenie ekonomického rastu, ozdravenie verejných financií a efektívne využitie dodatočných miliárd eur, ktoré Slovensku na riešenie následkov krízy poskytne Európska únia.

TLAČOVÁ SPRÁVA

10. júna 2020

Štrukturálne problémy boli v slovenskej ekonomike prítomné už pred pandémiou COVID-19. Zhruba od roku 2014 Slovensko podľa výkonu ekonomiky v prepočte na obyvateľa prestalo dobiehať vyspelý svet. Medzinárodné rebríčky ukazujú stagnáciu alebo zhoršovanie kvality podnikateľského prostredia. Dôvera ľudí navzájom ako aj vo verejné inštitúcie patrí medzi najnižšie v EÚ. V roku 2019 sa najmä vplyvom zmien v dôchodkovom systéme stali verejné financie dlhodobo neudržateľné. Pandémia prináša hlboký hospodársky prepád, ktorého dôsledky na zamestnanosť a verejné financie pretrvávajú niekoľko rokov. Podľa odhadu Ministerstva financií SR stúpne verejný dlh zo 48 % HDP v roku 2019 na 61,2 % v roku 2020. Aby ďalej nestúpал, bude potrebné do roku 2023 prijať konsolidačné opatrenia za 6,8 miliardy eur. Ďalšie opatrenia si vyžiada zabezpečenie dlhodobej udržateľnosti verejných financií, ktorá sa podľa Rady pre rozpočtovú zodpovednosť už aj bez vplyvu pandémie dostala v tomto roku do pásma vysokého rizika.

Prudké zhoršenie situácie vyvoláva akútnu potrebu vypracovať a realizovať plán na oživenie ekonomiky a ozdravenie verejných financií. Významnou pomocou sa môžu stať prostriedky Európskej únie v rámci rozpočtu 2021-27, z ktorého bude môcť Slovensko čerpať v prípade schválenia nového plánu obnovy dodatočných takmer 8 miliárd eur. Otázkam, ako zostaviť plán na oživenie ekonomiky a ozdravenie verejných financií a tiež ako efektívne čerpať prostriedky Európskej únie, sa venoval spoločný webinár

Zastúpenia Európskej komisie v SR, Podnikateľskej aliancie Slovenska a inštitútu INEKO, ktorý sa uskutočnil 10. júna v Bratislave.

Podujatie otvoril vedúci Zastúpenia Európskej komisie na Slovensku Ladislav Miko. Európska komisia podľa neho už pred pandémiou spôsobenou koronavírusom dlhodobo upozorňovala na štrukturálne problémy v slovenskej ekonomike, zhoršovanie kvality podnikateľského prostredia, udržateľnosť verejných financií, či slabú kvalitu a efektivitu verejných inštitúcií. *„Po tom ako koronavírus otriasol Európou a vystavil skúške naše hospodárstva, Európska komisia prišla s veľkým plánom obnovy vo výške 750 miliárd EUR. Slovensko má teraz veľkú šancu z tejto príležitosti výrazne profitovať, záleží to však od jeho schopnosti realizovať potrebné reformy,“* povedal na úvod webinára.

V diskusnom paneli rečníci prezentovali svoje predstavy o návrate Slovenska k silnejšiemu ekonomickému rastu a zdravším verejným financiám.

Minister financií Eduard Heger (OĽaNO) zdôraznil, že Slovensko potrebuje reformy, pretože dlho spalo na vavrínoch a nevyužilo úrodné roky, ktoré prišli po finančnej kríze spred desiatich rokov. Kľúčová je podľa neho dlhodobá udržateľnosť verejných financií. *„Ak nebudeme konať a neozdravíme dôchodkový systém, tak ľudia nielenže nebudú mať dôchodky, aké sa im sľubujú, ale budú ich mať nižšie,“* povedal. Dobrou správou je podľa neho prísľub Európskej únie poskytnúť pomoc členským štátom. *„Tých peňazí je až moc. Teraz bude kľúčové, ako jednotlivé krajiny budú schopné tieto peniaze dostať do ekonomiky,“* dodal s tým, že cieľom musí byť efektívne a rýchle použitie peňazí na projekty s vysokou hodnotou za peniaze.

Poslanec Národnej rady SR Peter Žiga (SMER-SD): *„Situácia po pandémii je vážna a nesmieme strácať čas. Musíme využiť všetky možnosti, aby sme ekonomiku oživilí a dodali rozvojové impulzy.“* Vláda by podľa neho mala konať odvážne a využiť peniaze, ktoré má k dispozícii aj z fondov EÚ, na verejné investície a povzbudenie domácej spotreby. *„Je povinnosťou vlády pomôcť v ťažkej situácii priemyslu, ktorý je tradične chrbtovou kosťou našej ekonomiky,“* zdôraznil.

Ako uviedla vedúca Sekcie ekonomických analýz Zastúpenia Európskej komisie v SR Lívia Vašáková, reakcia Európskej únie na historický prepad HDP prichádza v bezprecedentnej výške 2,4 bilióna EUR a dopĺňa pomoc, ktorá išla z národných rozpočtov. *„Pre Slovensko ponúka možnosť okrem klasických politík ako poľnohospodárstvo a kohézia financovať aj kľúčové reformy a investície v oblastiach ako zelená ekonomika, digitalizácia, daňový systém, školstvo, výskum a inovácie, zdravotníctvo či verejná správa,“* dodala.

Člen Rady pre rozpočtovú zodpovednosť Juraj Kotian upozornil, že ak by predošlé vlády neminuli neočakávané príjmy, mohol byť dnes verejný dlh o 10 percentuálnych bodov nižší. Podľa neho je dôležité zaviesť do legislatívy viacročné záväzné výdavkové limity, aby budúce vlády v dobrých rokoch šetrili a v zlých rokoch čerpali vytvorené rezervy. Vláde podľa Kotiana v súčasnosti nehrozia sankcie domácej dlhovej brzdy. Tie totiž neplatia dva roky od podpísania programového vyhlásenia vlády, teda do apríla 2022. Zákon o rozpočtovej zodpovednosti tiež obsahuje 3-ročné pozastavenie sankcií v prípade medziročného poklesu nominálneho HDP o 12 percentuálnych bodov alebo v prípade rastu verejných výdavkov na odstraňovanie následkov živelných pohrôm a prírodných katastrof o viac ako 3 % HDP. Ak

dôjde k splneniu jednej z týchto podmienok a v roku 2024 nastúpi nová vláda, môžu byť sankcie vypnuté až do roku 2026.

Hlavný ekonóm Národnej banky Slovenska Michal Horváth nepovažuje opatrenia na stabilizáciu ekonomiky v najbližšom období – či už štátne garancie podporujúce úverovanie prevádzky, investícií a spotreby, alebo opatrenia priamo podporujúce dopyt – za niečo, čo je nutne v rozpore s dlhodobou udržateľnosťou verejných financií. Práve naopak, tieto opatrenia môžu podľa neho dlhodobú udržateľnosť zlepšiť. Ako tiež dodal, *„slovenské verejné financie budú potrebovať kredibilný rámec vo forme pravidiel, ktoré budú navigovať ruku ministrov financií v pokrízovom vývoji smerom k zdravším verejným financiám. Potrebujeme predvídateľný systém pre stanovovanie výdavkov verejného rozpočtu na horizont troch-štyroch rokov, ktorý je naviazaný na cieľ postupného dosiahnutia rozumných úrovní verejného dlhu.“*

Riaditeľ INEKO Peter Goliaš predstavil výsledky prieskumov medzi podnikateľmi, ktoré v závere mája zorganizoval Ekonomický krízový štáb pri ministerstve financií a Podnikateľská aliancia Slovenska. Prieskumov sa zúčastnilo 316 respondentov. Potvrdili, že podnikatelia čelia kríze najmä čerpaním rezerv vytvorených v minulosti, obmedzením investícií a bežných nákupov či odchodom zamestnancov na dovolenky. Prevažná väčšina tiež využíva alebo plánuje využívať štátne príspevky na udržanie zamestnanosti. Za hlavný problém ich využívania považujú nízku výšku pomoci (79 % respondentov) a pomalé procesy na strane štátu (75 %). Ako hlavný dôvod nevyužívania pomoci označili nesplnenie podmienok (68 %) a nízku úroveň pomoci (66 %). Väčšina podnikateľov v reakcii na krízu posilnila on-line komunikáciu s klientmi aj zamestnancami, zhruba polovica sa snaží inovovať produkty a tretina aj postupy výroby napríklad zvýšením automatizácie.

Pri ozdravovaní verejných financií podnikatelia uprednostňujú znižovanie počtu zamestnancov vo verejnej sfére, zdobrovoľnenie rekreačných poukazov, zrušenie vlakov zadarmo a tiež zrušenie trinástych dôchodkov. Medzi ďalšie riešenia viacerí spontánne zaradili lepší výber príjmov, lepšie podnikateľské prostredie, menej plytvania, byrokracie a korupcie či lepšie využívanie fondov EÚ.

Video záznam z webinára vrátane programu a prezentácií rečníkov nájdete na stránke:

- <http://www.ineko.sk/clanky/webinar-ako-z-krizy-von-hladanie-optimalneho-planu-na-ozivenie-ekonomiky-a-ozdravenie-verejnych-financií>

Ďalšie informácie poskytnete:

Peter Goliaš, riaditeľ INEKO

Lívia Vašáková, vedúca sekcie ekonomických analýz, Zastúpenie Európskej komisie